

УДК 352:316.776.34

Бойчук О.,

*студентка, спеціальність «Документознавство та інформаційна діяльність»,
Національний університет «Острозька академія»*

ПРОБЛЕМА РЕАГУВАННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ НА МАСОВАНУ КРИТИКУ В ЗМК

В умовах демократії від держави, крім суто управлінських зусиль, вимагається цілеспрямоване формування і вивчення громадської думки, опора на неї, вміння систематично здійснювати постійний, двосторонній зв'язок з громадськістю. Крім того, влада повинна не тільки вивчати думку населення, а й своєчасно реагувати на будь-які прояви критики в свою адресу.

Органи місцевої влади – це органи місцевого самоврядування і місцеві державні адміністрації.

Масована критика – це негативна оцінка дій чи бездіяльності особи чи кількох осіб, що стосується однієї конкретної проблеми чи питання.

Джерелами масованої критики може бути громадськість та ЗМІ (зустрічі журналістів з посадовими особами органів місцевої влади, опубліковані матеріали журналістів). Розглянемо детальніше проблеми критики місцевої влади у ЗМІ.

Законодавець значну увагу приділяє діяльності влади з інформування населення, і навіть вивченню його думки, моніторингу преси для забезпечення зворотного зв'язку, але не надає належної уваги поняттю критики. Зокрема в законі «Про інформацію» поняття критики не визначається прямо, а лише опосередковано згадується, спираючись на яке можна виділити тільки ознаки критики: судження, що містить оцінку і не містить фактичних даних.

Всі законодавчі акти, що зачіпають питання критики, більше стосуються регулювання діяльності редакторів і захисту прав журналістів, чи забороняють неправомірні дії органів влади щодо журналістів як реакцію на критику.

Відповідно до статті 277 Цивільного кодексу «не є предметом судового захисту оціночні судження, думки, переконання, критична оцінка певних фактів і недоліків, які, будучи вираженням суб'єктивної думки і

поглядів відповідача, не можна перевірити на предмет їх відповідності дійсності (на відміну від перевірки істинності фактів) і спростувати».

Відповідно до статті 45-1 Закону «Про інформацію» «забороняються втручання професійну діяльність журналістів з метою заборони критикувати органи державної влади чи органи місцевого самоврядування або їх посадових осіб».

Також законодавство забороняє будь-які форми контролю за інформацією чи цензури. Згадується поняття критики і в міжнародних законодавчих документах.

Проте, як свідчить практика, багато журналістів погано знають свої права, необізнані в тонкощах законодавства, не займають активної позиції. Тому вони не лише не захищають свої права (зокрема, й у судовому порядку), а й не прагнуть до цього.

Навіть, якщо критичні матеріали й виходять, виникає ще одна проблема – влада в свою чергу виробила своєрідний захисний механізм – ігнорувати критичні зауваження на свою адресу, знаючи про критику, але не звертаючи на неї уваги. Це обумовлено тим, що за українським законодавством нормально, тобто конструктивно, реагувати на критику влада не зобов'язана, хіба що в разі повідомлення в ЗМІ про кримінальну справу.

Що стосується інших країн, то за указами президентів, наприклад, Росії, Казахстану, Білорусії чиновники зобов'язуються реагувати на кожне критичне повідомлення в пресі. У Сполучених Штатах також діє механізм, коли при кожному сіті-холі, тобто – міськраді, є так звана комісія з етики, яка читає критичні публікації і вживає необхідних заходів з реагування на них.

Ще одним проявом неконструктивної реакції на критику з боку влади є переслідування чи залякування журналістів за висловлені критичні судження з допомогою матеріальних обмежень чи морального тиску. «Матеріальна несвобода видань та загальна економічна криза перетворюють журналістів на найманих працівників, які побоюються втратити джерело фінансування. Саме з цієї причини журналісти не прагнуть до конфліктів та припиняють критикувати владу. Про це повідомляють журналісти всіх без винятку регіонів», – пише аспірант Інституту журналістики А.М. Левченко. Що ж стосується комунальних ЗМІ, тобто засновниками чи співзасновниками яких є органи влади, критика у них взагалі відсутня або ж зустрічається дуже поодинокі. Це пояснюється залежністю газет чи телеканалів від своїх «власників».

Отже, виділимо ряд проблем у відносинах «ЗМІ – влада» в контексті масованої критики:

- незнання журналістами своїх прав;
- відсутність правової бази, яка б зобов'язувала органи влади реагувати на критику;
- страх журналістів критикувати владу через ризик втрати роботи чи моральний тиск;
- «несамостійність» комунальних ЗМІ.

Тому першочерговим завданням на шляху становлення не просто декларативного, а справжнього демократичного суспільства є вироблення механізму реагування органів влади на масовану критику, а також слідування за дотриманням всіх вимог законодавства, що регулює сферу інформаційних відносин в Україні.